

Hr Andre Hanimägi
Riigikogu õiguskomisjoni esimees

10.03.2025 nr 1-6/3121-1

Muudatusettepanekud kirikute ja koguduste seaduse muutmise seaduse eelnõule (570 SE)

Lugupeetud Riigikogu õiguskomisjon

Riigikogus on esimese lugemise läbinud kirikute ja koguduste seaduse muutmise seaduse eelnõu 570 SE (edaspidi *Eelnõu*). Eelnõule esitasid muudatusettepanekuid Riigikogu Eesti Keskerakonna fraktsioon ning Riigikogu liikmed Priit Sibul ja Riina Solman. Käesoleva kirja punktides 1-3 on toodud Eelnõu algataja seisukohad muudatusettepanekute kohta.

Käesoleva kirja punktis 4 sisalduvad Eelnõu algataja ettepanekud Eelnõu muutmiseks koos kokkuvõtlike selgitustega, mida palume õiguskomisjoni istungil käsitleda. Tulenevalt õiguskomisjoni nõunikult saadud informatsioonist saadame Eelnõu teise lugemise seletuskirja jaoks vajalikud põhjalikumad selgitused pärast seda, kui muudatusettepanekute suhtes on otsustused komisjoni istungil langetatud.

1. Eesti Keskerakonna fraktsiooni muudatusettepanekud

1.1. Muudatusettepanek nr 1 (Eelnõu punkti 3 kohta; kirikute ja koguduste seaduse (edaspidi *KiKoS*) § 3 lõige 2¹).

Eelnõu algataja seisukoht: Ei toeta.

Eelnõu algataja on esitanud vastava sätte kohta omapoolse ettepaneku, vt käesoleva kirja p 4.1.

1.2. Muudatusettepanek nr 2 (Eelnõu punkti 5 kohta; KiKoS § 4 lõige 1¹).

Eelnõu algataja seisukoht: Ei toeta.

Eelnõu algataja on esitanud vastava sätte kohta omapoolse ettepaneku, vt käesoleva kirja p 4.2.

1.3. Muudatusettepanek nr 3 (Eelnõu punkti 12 kohta, KiKoS § 12 lõike 1² väljajätmine).

Eelnõu algataja seisukoht: Ei toeta.

Eelnõu algataja on esitanud vastava sätte kohta omapoolse ettepaneku, vt käesoleva kirja p 4.3.

1.4. Muudatusettepanek nr 4 (Eelnõu täiendav punkt; KiKoS § 20 lõige 1).

Eelnõu algataja seisukoht: Ei toeta.

Eelnõu algataja nõustub, et riigi sekkumise võimalused usuliste ühenduste enesekorraldusõigusesse peavad olema võimalikult piiratud ja õiguslikult põhjendatud. Juhime tähelepanu, et KiKoS § 20 lg 1 senine tekst on loetud põhiseadusega kooskõlas olevaks nii kehtiva KiKoSe väljakuulutamisel ja rakendamisel kui ka sellele eelneva redaktsiooni (1993)

puhul, mis sisaldas analoogilist sätet. Lisaks märgime, et Eelnõus luuakse lõike 2 muudatusega (Eelnõu punkt 18) suurem õiguselgus usuliste ühenduste suurema tegevusvabaduse osas, kus nimetatakse ka viisat kui õiguslikku alust vaimulikuna Eestis tegutsemiseks, mis siiani oli üldse KiKoSes nimetamata. Samuti loobub Eelnõu algataja Eelnõuga kavandatud ühest võimalikust piirangust vaimulikuga seondult (vt käesoleva kirja p-d 2.1 ja 4.5). Seega leiame, et pärast eespool nimetatud ettepanekute arvestamist ei sisalda KiKoS § 20 selliseid regulatsioone, millega riik sekkuks vaimulikele esitatavate tingimuste osas liigselt usulise ühenduse enesekorraldusõigusesse.

1.5. Kommentaar nr 5 (Eelnõu punkti 22 kohta; KiKoS § 31² lõige 1).

Eelnõu algataja seisukoht: Kui võrd kommentaar ei sisalda muudatusettepanekut sätte kohta, vaid arvamust, võtame kommentaari teadmiseks.

Eelnõu algataja leiab, et koostoimes teiste rakendussätetega, sealhulgas kavandatava KiKoS § 31² lõigetega 2 ja 3, on lõikes 1 sisalduv tähtaeg järgitav.

2. Riigikogu liikme Priit Sibula muudatusettepanekud

2.1. Muudatusettepanek nr 1 (Eelnõu punkti 19 kohta; KiKoS § 20 lõike 3 punkti 1 väljajätmine).

Eelnõu algataja seisukoht: Toetav.

Eelnõu algataja on esitanud vastava sätte kohta omapoolse ettepaneku, vt käesoleva kirja p 4.5. Leiame, et kõnealune teema vajab põhjalikumalt analüüsi ja arutelusid usuliste ühendustega, pärast mida saab vajadusel kaaluda võimalikke õiguslikke lahendusi (sh edasise võimaliku KiKoSe muutmise raames).

2.2. Muudatusettepanek nr 2 (Eelnõu punkti 21 kohta; KiKoS § 23 lõike 2¹ punkti 1 väljajätmine).

Eelnõu algataja seisukoht: Toetav.

Eelnõu algataja on esitanud vastava sätte kohta omapoolse ettepaneku, vt käesoleva kirja p 4.6.

3. Riigikogu liikme Riina Solmani muudatusettepanek

Muudatusettepanek Eelnõu punkti 3 kohta; KiKoS § 3 lõike 2¹ punkti 3 väljajätmine.

Eelnõu algataja seisukoht: Toetav.

Eelnõu algataja on esitanud vastava sätte kohta omapoolse ettepaneku, vt käesoleva kirja p 4.1.

4. Eelnõu algataja muudatusettepanekud

4.1. Muuta Eelnõu punkt 3 ja sõnastada see järgmiselt:

„3) paragrahvi 3 täiendatakse lõikega 2¹ järgmises sõnastuses:

„(2¹) Kirik, kogudus, koguduste liit ja klooster ei või juhinduda oma tegevuses välisriigis asuvast märkimisväärse mõjuga isikust või ühendusest või olla põhikirjaliselt, lepinguliselt, tegevuse aluseks olevate muude dokumentide alusel või majanduslikult seotud välisriigis asuva usulise ühenduse, vaimuliku keskuse, juhtorgani või vaimuliku juhiga, kui eespool nimetatud vaimulik keskus, juhtorgan, vaimulik juht, isik või ühendus kujutab ohtu Eesti riigi julgeolekule, põhiseaduslikule või avalikule korrale. Oht Eesti riigi julgeolekule, põhiseaduslikule või avalikule korrale võib muuhulgas esineda siis, kui eespool nimetatud vaimulik keskus, juhtorgan, vaimulik juht, isik või ühendus toetab või on toetanud sõjalist agressiooni või kutsunud üles sõjale, terrorikuriteole või muul viisil relvajõu õigusvastasele kasutamisele või vägivallale.“;“.

Selgitus: Ettepaneku kohaselt seotakse seni uue lõike punktiks 2 olnud loetelu ohuga Eesti riigi julgeolekule, põhiseaduslikule või avalikule korrale, st alati tuleb seni punktis 2 sisaldunud üleskutsete või toetusavalduste puhul ka tõendada, mil viisil väljendub nendes oht Eesti riigi julgeolekule, põhiseaduslikule või avalikule korrale. Sättes ei sõnastata ammendavat loetelu, kuna ei ole võimalik ette näha kõiki olukordi, mida sõltuvalt ohuhinnangust saab lugeda ohuks riigi julgeolekule, põhiseaduslikule või avalikule korrale. Seetõttu on paratamatu kajastada sättes näidisloetelu, mida sõltuvalt tegelikust olukorrast/ohuhinnangust tuleb ning peab olema võimalik sisustada (näiteks saab olla tegemist hübriid-mõjutustegevusega vms-ga).

Senisest redaktsioonist on punkti 3 sisu – rahvusvahelise õiguse üldtunnustatud põhimõtted – jäetud välja seoses sellega, et sellist kohustust ei saa seadusandja õigusselguse nõuet rikkumata isikule peale panna. Ei ole fikseeritud üldtunnustatud kataloogi kõigi üldtunnustatud põhimõtetega, isik peab aga seadust lugedes olema võimeline aru saama, mida ta konkreetselt peab tegema või tegemata jätma.

4.2. Muuta Eelnõu punkt 5 ja sõnastada see järgmiselt:

„5) paragrahvi 4 täiendatakse lõikega 1¹ järgmises sõnastuses:

„(1¹) Usuühing ei või juhinduda oma tegevuses välisriigis asuvast märkimisväärse mõjuga isikust või ühendusest või olla põhikirjaliselt, lepinguliselt, tegevuse aluseks olevate muude dokumentide alusel või majanduslikult seotud välisriigis asuva juhtorgani või ühendusega, kui eespool nimetatud juhtorgan, isik või ühendus kujutab ohtu Eesti riigi julgeolekule, põhiseaduslikule või avalikule korrale. Oht Eesti riigi julgeolekule, põhiseaduslikule või avalikule korrale võib muuhulgas esineda siis, kui eespool nimetatud juhtorgan, isik või ühendus toetab või on toetanud sõjalist agressiooni või kutsunud üles sõjale, terrorikuriteole või muul viisil relvajõu õigusvastasele kasutamisele või vägivallale.“;

Selgitus: Vt eespool, kirja punkti 4.1 juures.

4.3. Muuta Eelnõu punktis 12 kavandatav KiKoSe § 12 lõige 1² ja sõnastada see järgmiselt:

„(1²) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud andmetega seotud otsuse tegemist või otsuse tegemisel osalemist ei või põhikirjaga anda välisriigis asuvale juhtorganile, vaimulikule keskusele, vaimulikule juhile või ühendusele, kes kujutab ohtu Eesti riigi julgeolekule, põhiseaduslikule või avalikule korrale. Oht Eesti riigi julgeolekule, põhiseaduslikule või avalikule korrale esineb muuhulgas siis, kui eespool nimetatud juhtorgan, vaimulik keskus, vaimulik juht või ühendus toetab või on toetanud sõjalist agressiooni või kutsunud üles sõjale, terrorikuriteole või muul viisil relvajõu õigusvastasele kasutamisele või vägivallale.“

Selgitus: Vt eespool, kirja punkti 4.1 juures.

4.4. Asendada Eelnõu punktis 14 (KiKoSe kavandatav § 4 lõige 1¹) sõnad „lõike 2¹ punktis 2“ sõnadega „lõikes 2¹“.

Selgitus: Ettepanek seondub kirja punktis 4.6 nimetatud ettepanekuga.

4.5. Muuta Eelnõu punktis 19 KiKoSe kavandatav § 20 lõige 3 ja sõnastada see järgmiselt:

„(3) Usulise ühenduse vaimulik ei saa olla isik,

1) kellele on viimase kümne aasta jooksul keeldutud elamisloa andmisest või pikendamisest või kelle elamisluba on kehtetuks tunnistatud alusel, et isik kujutab või võib kujutada ohtu riigi julgeolekule;

2) kellele on viimase viie aasta jooksul keeldutud viisa andmisest või pikendamisest või kelle viisa on kehtetuks tunnistatud või tühistatud alusel, et isik kujutab või võib kujutada ohtu riigi julgeolekule.“

Selgitus: Muudatus on seotud kahe sisulise muudatusega. Esimeseks muudatuseks on Eelnõus olnud tekstist senise punkti 1 väljajätmine (vt käesoleva kirja punkt 2.1). Teiseks muudatuseks on elamislubasid ja viisasid puudutavate tähtaegade diferentseerimine. Kuivõrd tulenevalt kehtivatest viisaregulatsioonidest (vt Viisaregistri põhimääruse § 23 lg 1) säilitatakse viisaregistri infotehnoloogilises andmekogus andmeid aktiivselt viis aastat alates viisa kehtivusaja lõppemisest, pikendatud viibimisaja lõppemisest ning taotluse läbi vaatamata jätmise, viisa andmisest keeldumise, viisa tühistamise, viisa kehtetuks tunnistamise, viibimisaja pikendamisest keeldumise või viibimisaja ennetähtaegse lõpetamise otsusest või selle vaidlustamise käigus tehtud otsusest, tuleb kavandatud sätet vastavalt muuta. Lõike ülevaatlikkuse ja loetavuse huvides on elamisluba ja viisat puudutavad regulatsioonid formuleeritud lõike kaheks erinevaks punktiks.

4.6. Muuta Eelnõu punkt 21 ja sõnastada see järgmiselt:

„21) paragrahvi 23 täiendatakse lõikega 2¹ järgmises sõnastuses:

„(2¹) Juhatuse liige ei saa olla isik,

1) kellele on viimase kümne aasta jooksul keeldutud elamisloa andmisest või pikendamisest või kelle elamisluba on kehtetuks tunnistatud alusel, et isik kujutab või võib kujutada ohtu riigi julgeolekule;

2) kellele on viimase viie aasta jooksul keeldutud viisa andmisest või pikendamisest või kelle viisa on kehtetuks tunnistatud või tühistatud alusel, et isik kujutab või võib kujutada ohtu riigi julgeolekule.“;

Selgitus: Muudatus on seotud kahe sisulise muudatusega. Esimeseks muudatuseks on Eelnõus olnud tekstist senise punkti 1 väljajätmine (vt käesoleva kirja punkt 2.2). Teiseks muudatuseks on elamislubasid ja viisasid puudutavate tähtaegade diferentseerimine. Selle kohta vt selgitust eespool, kirja punkti 4.5 juures.

4.7. Muuta Eelnõu punkt 22 ja sõnastada see järgmiselt:

„22) seadust täiendatakse §-ga 31² järgmises sõnastuses:

„§ 31². Käesoleva seaduse § 3 lõike 2¹, § 4 lõike 1¹, § 12 lõike 1² ja § 23 lõike 2¹ rakendamine

(1) Usuline ühendus või usuühing, mille põhikiri, juhatuse koosseis või tegevus ei ole vastavuses käesoleva seaduse § 3 lõikes 2¹, § 4 lõikes 1¹, § 12 lõikes 1² või § 23 lõikes 2¹ sätestatud nõuetega, peab oma põhikirja, juhatuse koosseisu ja tegevuse viima eespool nimetatud nõuetega vastavusse ning esitama avalduse muudatuste mittetulundusühingute ja sihtasutuste registrisse kandmiseks kahe kuu jooksul nimetatud sätete jõustumisest arvates.

(2) Registripidaja ei käsita käesoleva paragrahvi lõikest 1 tulenevalt esitatud kandeavalduse lahendamisel kande tegemist takistava puudusena usulise ühenduse või usuühingu registrisse kantud põhikirja rakendamata jätmist selles osas, mis nõuab käesoleva seaduse § 3 lõikes 2¹, § 4 lõikes 1¹, § 12 lõikes 1² või § 23 lõikes 2¹ nimetatud isiku või juhtorgani osalemist otsuse vastuvõtmises, heakskiitmises või kinnitamises.

(3) Registripidaja ei käsita kirikusse kuuluva koguduse või kloostri või koguduste liitu kuuluva koguduse kandeavalduse lahendamisel kande tegemist takistava puudusena käesoleva seaduse § 15 lõike 2 järgimata jätmist, samuti käesolevas lõikes eespool nimetatud koguduse või kloostri põhikirja rakendamata jätmist selles osas, mis nõuab kiriku või koguduste liidu juhtorgani osalemist otsuse vastuvõtmises, heakskiitmises või kinnitamises, kui

1) kandeavalduse esitanud kogudus või klooster kuulub kirikusse või koguduste liitu, mille põhikiri, juhatuse koosseis või tegevus ei ole vastavuses käesoleva seaduse § 3 lõike 2¹, § 4 lõike 1¹, § 12 lõike 1² või § 23 lõike 2¹ nõuetega, või;

2) on jõustunud kohtuotsus vastava kiriku või koguduste liidu sundlõpetamise kohta käesoleva seaduse § 16 lõikes 3 nimetatud alusel.““

Selgitus:

Lõikes 1 tehtud muudatustega peaks tekst muutuma õigusselgemaks. Tekstis tehakse täiendus, millest nähtub, et muudatusi peavad tegema ja kandeavaldusi esitama vaid need usulised ühendused ja usuühingud, mille põhikiri, juhatuse koosseis või tegevus ei ole KiKoSe muudatustega kehtestataivate uute regulatsioonidega kooskõlas. Teine muudatus puudutab registri täpsustamist – kuivõrd KiKoSe kasutatakse mõistet „register“ usuliste ühenduste registri kohta, mis on mittetulundusühingute ja sihtasutuste registri osa, usuühinguid aga usuliste ühenduste registrisse ei kanta, siis antud kontekstis on asjakohane kasutada mõistet „usuliste ühenduste register“.

Lõikesse 3 lisandub uus sisuline regulatsioon, millest tulenevalt liigendatakse lõike tekst loetavuse huvides punktideks. Uue regulatsiooni eesmärgiks on, et kui näiteks sellisesse kirikusse, kelle tegevus, põhikiri või juhatuse koosseis ei vasta uutele seadusenõuetele, kuuluv kogudus või klooster soovib sellest kirikust lahkuda, võttes vastu uue põhikirja, on võimalik vastavad muudatused usuliste ühenduste registrisse kanda ka ilma selle kiriku juhtorgani poolse heakskiiduta, kuivõrd selle heakskiidu saamine ei pruugi olla eeldatav.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Lauri Läänemets
siseminister

Erik Salumäe
erik.salumae@siseministeerium.ee